

30.6.2023

KASELY/950/2023

Lappeenrannan seudun ympäristötoimi
ympäristönsuojelun palvelualue
ymparistotoimi.kirjaamo@lappeenranta.fi

LPR/541/11.00.08/2023

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskuksen) lausunto Lappeenrannan luonnon monimuotoisuusohjelmaluonnoksesta

Lausuntopyyntö

Ympäristölautakunta pyytää lausuntoa Lappeenrannan Luonnon monimuotoisuusohjelmaluonnoksesta vuosille 2023–2033.

Lappeenrannan kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelman tarkoituksena on vahvistaa Lappeenrannan luonnon hyvinvointia ja parantaa kaupungin toimintatapoja ekologisesti kestävämmiksi. Lappeenrannassa on tehty vuosien ajan ilmastotyötä muun muassa ilmasto-ohjelman, resurssiviisauden ja kierto-talouden tiekarttojen sekä kansallisten ja kansainvälisten sitoumusten avulla. Lumo-ohjelma nostaa vahvemmin myös luonnon monimuotoisuuden ja luonnon hyvinvoinnin osaksi kaupungin päätöksentekoa ja toimintaa, ja vahvistaa samalla kaupungin kestävyystyötä. Ohjelma sisältää sekä nykyisten luontoarvojen turvaamiseen että luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen tähtäviä toimia.

Lappeenrannan kaupunki on strategiassaan ”Kestäviä menestystarinoita 2037” sitoutunut ekologiseen kestävyYTEEN ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen sekä Saimaasta ja muista vesistöistä huolehtimiseen. Luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat osaltaan lukuisat kaupungin laatimat ohjelmat ja suunnitelmat, kuten yleis- ja asemakaavat, ilmasto-ohjelma, maapoliittinen ohjelma, metsäsuunnitelmat ja kaupunkipuulinjaus.

Lappeenrannan kaupunki on allekirjoittanut EU:n Green City Accordin, jossa sitoudutaan muun muassa edistämään kaupunkiluonnon säilymistä ja vahvistamista laajentamalla ja parantamalla viheralueita sekä ennallistamalla heikentyneitä ekosysteemejä.

Ohjelman päämäärät vuoteen 2033 ovat

1. Luontokato on pysähtynyt Lappeenrannassa
2. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on yhteinen tapa toimia
3. Kaikilla asukkailla on mahdollisuus luontokosketukseen arjessa.

30.6.2023

Luonnon monimuotoisuusohjelman painopisteet perustuvat Lappeenrannan luonnon tilasta tehtyyn selvitykseen (Vuori 2021), jossa keskeisiksi ekologisiksi kokonaisuuksiksi todettiin vesi-, ranta- ja metsäluonnon sekä paahteisen ja kulttuurivaikutteisen luonnon arvot.

Ohjelman painopisteitä ovat

1. Ekologisten yhteyksien vahvistaminen
2. Metsäluonnon monimuotoisuus
3. Vesi- ja rantaluonnon monimuotoisuus
4. Paahteisen ja kulttuurivaikutteisen luonnon monimuotoisuus

Monimuotoisuusohjelmaluonnos käsittää 42 eri toimenpidettä sekä luontoarvojen turvaamiseen että luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen.

Lausunto

Lappeenrannan kaupungin monimuotoisuusohjelman johdannossa tunnustetaan ansiokkaasti kuntien merkittävä ja monipuolinen rooli sekä vastuu luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen tapahtuu aina paikallisesti – kuten luonnon monimuotoisuuden lisääntyminenkin. Paikallinen luonnon monimuotoisuusohjelma onkin hyvä ja kokonaisvaltaiseen huomioimiseen ohjaava työkalu, jonka avulla on mahdollista tunnustaa ja toteuttaa luontokatoa hidastavia toimenpiteitä.

Ohjelman ensimmäiseksi päämääräksi on kirjattu, että luontokato on pysähtynyt Lappeenrannassa vuoteen 2033 mennessä. Tavoite on oikea ja asettaa koko monimuotoisuusohjelmalle selkeän kehyksen. Ohjelmassa nostetaan esiin myös luonnon virkistyskäyttöön ja luonnon tuottamiin hyvinvointipalveluihin liittyviä tavoitteita, joita voi myös pitää tärkeinä ja kannatettavina. Ohjelmassa on kuitenkin myös tunnustettu, että luonnon monimuotoisuuden turvaaminen voi olla joissakin tilanteissa ristiriidassa luonnon virkistyskäytön ja elinkeinotoiminnan kanssa.

Ohjelman ensimmäinen tavoitteen (ymmärrys ja tieto luonnon monimuotoisuudesta sekä siihen vaikuttavista tekijöistä on lisääntynyt) alle on koottu joukko luontotiedon kartuttamista ja jakamista edistäviä toimia. Myös yleisen luonnon-tuntemuksen ja luontokasvatukset toimenpiteet ovat keskeinen osa tavoitteen toimenpiteitä.

Luontotiedon tuottaminen ja sen saatavuudesta huolehtiminen ovat hyvin oleellisia ohjelman päätavoitteen saavuttamisen kannalta. Lappeenrannan kaupunki tuottaa jo nyt runsaasti luontotieto erilaisten selvitysten muodossa, mutta vaarana on, että tiedot jäävät vaikeasti hyödynnettävinä yksittäisiin raportteihin. Yksi nopea ja vaikuttava toimenpide asian korjaamiseksi olisi esimerkiksi linjaus siitä, että kaikkiin kaupungin tilaamiin luontoselvityksiin liitetään sopimusehto, jonka mukaan kartoittajan tulee tallentaa tekemänsä lajivaainnot Suomen Lajitietokeskuksen lajitietojärjestelmään. Tältä osin toimenpiteen vastuuta voisi osoittaa kaikille luontoselvityksiä tilaaville toimijoille, muun muassa Kaupunkisuunnitteluun.

30.6.2023

Luontotiedon lisääminen erikseen suunnitelluilla teemaselvityksillä on yksi ohjelman tarpeellisimmista toimenpiteistä. Teemaselvitykset erilaisista luontoarvoista mahdollistavat selvitettyjen luontoarvojen kokonaisvaltaisen huomioimisen ja helpottaa muun muassa maankäytön strategista suunnittelua. Tämän toimenpiteen todellinen hyöty on kuitenkin riippuvainen sen toteuttamiseksi osoitettavista resursseista. Toimenpide on erittäin tärkeä myös ohjelman muiden toimenpiteiden onnistumisen edellytyksenä.

Ohjelman toisen tavoitteen (luonnon monimuotoisuus on mukana kaupungin strategisessa työssä ja monimuotoisuutta vahvistava kehitystoiminta on aktiivista) alle on kerätty sekä rakenteellisia että hyvin käytännönläheisiä toimia. Luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen sitominen osaksi kaupungin arki-työtä, kaupungin hankintojen arvioiminen, liittyminen Luontoviisaat kunnat -verkostoon sekä ekosysteemitilinpidon kehittäminen tulevat osaltaan vaikuttamaan siihen, että luonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen ei jää irralliseksi hankkeeksi vaan sen tavoitteet otetaan osaksi koko kaupungin toimintaa.

Tavoitteen alle liitetty ekologisen kompensatiorahankkeen kokeilu on hyvin kannatettava. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ensimmäinen kokeiluhanke kannattaa aloittaa mahdollisimman nopeasti, jotta toiminta vakiintuisi nopeasti osaksi kaupungin rutiininomaista toimintaa. Yleisesti ottaen kuntien mahdollisuudet toteuttaa ja hyödyntää ekologista kompensatiota ovat hyvät ja sen keinon on mahdollista ohjata luontokadon aiheuttamisen kustannusvai-utus haitan aiheuttajalle.

Lappeenrannan kaupungin tavoite perustaa ainakin kuusi uutta luonnonsuojelualuetta kaupungin omistamille maille vuoteen 2028 mennessä on kannatettava ja toimenpiteen lukumääräinen tavoite tulisi nähdä ensisijaisesti minimita-voitteena. Perustettavien luonnonsuojelualueiden vaikuttavuuden vahvistamiseksi suojelualuesuunnittelu kannattaa kytkeä osaksi uhanalaisten lajien kartoituksia, luontoarvojen teemakartoituksia ja ekologista kytkeytyvyystarkas-telua.

Kolmannen tavoitteen (taajama-alueiden luonto on monimuotoista, houkuttelevaa ja kytkeytynyttä ja viheralueet ulottuvat läpi kaupungin) toimenpiteet rakentavat yhdessä kaupunkia, jossa monipuolinen lähiluonto palvelee sekä luonnon monimuotoisuuden lisäämistä että ihmisten hyvinvointia. Tavoitteen toimenpiteissä on tunnistettu hyvin taajama-alueiden viheryhteyksien merkitys sekä esimerkiksi mahdollisuus muuttaa totuttuja toimintamalleja viheralueiden hoidossa tavanomaista luonnonmukaisempaan suuntaan. Tavoitteen toimen-piteillä voidaan myös lisätä ihmisten luontotietoisuutta ja jakaa tietoa luontoar-vot huomioivista ratkaisuista.

30.6.2023

ELY-keskus kiinnittää huomiota kuitenkin siihen, että ohjelmassa elinympäristöjen kytkeytyvyys nostetaan toimenpidetasolla erikseen esiin ainoastaan taajamaluonnon yhteydessä. Kytkeytyvyydestä huolehtimisen voisi ohjelmassa nostaa esiin myös esimerkiksi metsäsuunnitelman päivityksen tavoitteena sekä vesi- ja rantaluontoon keskittyvässä toimenpidekokonaisuudessa.

Monimuotoisuusohjelman neljäs tavoite (luontotyyppien tila on hyvä ja ekologiset verkostot ovat vahvoja) on koko monimuotoisuusohjelman päätavoitetta silmällä pitäen hyvin keskeinen ja vaikuttava. Tavoitteen saavuttamiseksi asetettuja toimenpiteitä ovat muun muassa metsäsuunnitelman päivittäminen sekä uhanalaisten lajien ja luontotyyppien turvaamiseksi toteutettavat hoitotoimenpiteet. Erillisiksi toimenpiteiksi nostetaan esiin myös Lappeenrannan lentokentän ympäristön hoito, Linnoituksen alueen luontoarvojen hoito, kalliosinisiiven kartoitus- ja hoitotoimet sekä muun muassa Ihalaisen alueen lajistoselvitykset osana laajempaa kulttuurivaikutteisten luontokohteiden turvaamista.

Lappeenrannan lentokentän valtakunnallisestikin huomattavan arvokkaan niitty- ja ketoalueen säilyttäminen merkittävänä luontokohteena on perustellusti nostettu omaksi toimenpiteeksi. Vieraslajien torjunta on yksi kohteen tarvitsemista hoitomuodoista, mutta kohteen säilyttämistä voisi tukea myös erikseen tehtävällä toimenpidesuunnitelmalla.

Kalliosinisiiven kartoitus- ja elinympäristöjen hoitotoimet on niin ikään perustellusti nostettu omaksi toimenpiteeksi. Tämän toimenpiteen osalta ohjelmaluonnoksessa todetaan kuitenkin nyt virheellisesti, että kalliosinisiipeä tavattaisiin Suomessa vain kahdella muulla alueella Pien-Saimaan lisäksi. Laji.fi-tietojärjestelmän mukaan lajia tavataan Suomessa 10–20 alueella riippuen alueen määrittelystä.

Lappeenrannan linnoituksen alueen hoidon osalta ohjelmassa painotetaan nyt linnoituksen kulttuurihistoriaan kytkeytynyttä kasvilajistoa, uhanalaisia kasveja sekä monimuotoista niitty- ja ketolajistoa. Linnoituksen kasvilajisto on toki merkittävä, mutta alueella on myös merkitystä hyönteislajistolle ja kohteen hoito tulisivin toteuttaa kaikki lajiryhmät huomioon ottaen esimerkiksi eri alueilla eri lajistoa painottaen.

Ihalaisen kaivosalueen lajistoselvitykset on monimuotoisuusohjelmassa nostettu yhdeksi priorisoitavaksi selvityskohteeksi. Koska alueen maankäyttöön on suunnitteilla muutoksia, laajat lajistokartoitukset alueelta olisi perusteltua tehdä mahdollisimman nopeasti, eikä vasta vuoteen 2028 mennessä kuten ohjelmaluonnoksessa nyt esitetään.

Kaupungin metsänhoitoperiaatteiden päivitys niin, että luonnon monimuotoisuus huomioidaan kaupungin metsänhoidossa entistä paremmin, on hyvin kannatettava ja ohjelman keskeisimpiä toimia metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. ELY-keskus kommentoi kaupungin niin toivoessa mielellään päivitettävää metsäohjelmaa ja on mukana sen valmistelussa.

30.6.2023

Ohjelman viidennen tavoitteen (vesi- ja rantaluonnon tila on hyvä ja se on monimuotoista) toimenpiteet muodostavat vaikuttavan kokonaisuuden, jonka toteutuksessa Lappeenrannan monipuolisen vesi- ja rantaluonnon tilan voi realistisesti odottaa parantuvan. Teeman toimenpiteet huomioivat hyvin vesi- ja rantaluonnon monipuolisuuden ja niiden monet eri arvot. Uhanalaisten vesi- ja rantalajien ja -luontotyyppien säilyttäminen ja ennallistaminen on hyvä kytkeä tiiviistä uuden luontotiedon tuottamiseen. Teemaselvitys esimerkiksi Lappeenrannan rantaluonnosta ja esimerkiksi hiekkarannoista toisi hyvän pohjan toimenpiteen toteuttamiseen.

Ohjelman kuudennessa tavoitteessa (haitallisten vieraslajien esiintymät ovat vähentyneet) huomioidaan vieraslajien aiheuttama uhka luonnon monimuotoisuudelle. Lappeenrannan kaupungilla on jo pitkät perinteet vieraslajien torjunnassa ja kokemusta monista hyvistä käytännöistä. Olemassa olevien vieraslajiesiintymien torjunnan lisäksi on tärkeää ennaltaehkäistä uusien esiintymien syntyminen mahdollisimman tehokkaasti. Tältä osin toimenpiteen vastuuta voisi jakaa myös muun muassa kaupunkisuunnitteluun ja rakennusvalvontaan, sillä alueiden käyttö ja rakentaminen ovat tältä osin keskeisessä roolissa.

Kokonaisuutena Lappeenrannan monimuotoisuusohjelmaluonnos on asiantuntevasti laadittu ja perusteltu ohjelma, joka huomioi luontokadon keskeisimmät juurisyyt: elinympäristöjen häviämisen, heikkenemisen ja pirstoutumisen sekä vieraslajien leviämisen. Luonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen vahvistaa myös sen mahdollisuutta sopeutua muuttuvaan ilmastoon.

Ohjelman eri tavoitteet linkittyvät voimakkaasti toisiinsa ja synergiamahdollisuudet eri toimenpiteiden välillä ovat ilmeisiä. Ohjelman tehokas toimeenpano ja synergiaetujen hyödyntäminen vaativat ohjelman toimeenpanon kokonaisvaltaista ohjausta ja siihen resursseja. Ohjelman toimeenpanoa varten voi olla tarpeen laatia lyhyemmän aikavälin toimenpideohjelma, jonka avulla esitettyjen toimenpiteiden konkreettisuutta ja vaikuttavuutta voidaan lisätä.

Luontokadon pysäyttäminen Lappeenrannassa vuoteen 2033 mennessä edellyttää työn ja rahan lisäksi koko kaupunkiorganisaatiolta yhteistä tahtotilaa. Vaikka ympäristönsuojelu ja Greenreality kantavatkin päävastuun monesta toimenpiteestä, kokonaisvastuu ohjelman tavoitteiden saavuttamisesta tulisi olla koko Lappeenrannan kaupungin yhteinen.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt luonnonsuojelun asiantuntija Pyy Mäkelä ja ratkaisut alueidenkäyttöpäällikkö Pertti Perttola.

Virallisen allekirjoitetun dokumentin saat Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen kirjaamosta.